

# НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улица Фрањковој бр. 20.

Главни уредник  
ДРАГ. С. ГОГИЋ

## ЈЕДАН ДОКУМЕНАТ

У америчком српском листу „Србобрану“ објављена је ова тајна конвенција између кнеза Николе и цара Франца Јосифа. Из овог документа види се да је између њих постојао споразум о анексији Босне и Херцеговине и о прогласу кнеза Николе за краља.

### ПРИСТУПАК.

Његово Императорско и Краљевско Апостолско Величанство Император Аустро-Угарске, Франц Јосиф, и његово височанство кнез Црне Горе, Никола под једнако узајамно захвални за све услуге које су до сада чинили један другоме и за сва добротинства којим су се узајамно обасипали за трајање њихове дуге и трудне владавине, непоколебљиво одлучени да истрајно и како најбоље могу послуже својим властитим интересима и интересима својих држава; и подједнако ради да и на даље очувају стално и чврсто пријатељство, које срећно постоји међу њима од њиховог првог сусрета и да одрже односе доброг суседства, споразумјели су се и сагласили на следеће погодбе.

### ЧЛАН ПРВИ.

Његово Краљевско Височанство Кнез Црне Горе и његова влада неће допустити, на земљишту Књажевства, никакве, ни политичке ни верске радње, чији би циљ био да изазову немир у Аустро-Угарској монархији, подразумевајући у ову и Босну са Херцеговином и Ново Пазарски Санџак. Уз то, Црна Гора неће улазити озбиљно ни у какву заједничку радњу, споразум или савез, политички, војнички и економски, са Србијом, у којој по несрећи, од 1903., револуционарни елементи превлађују.

Његово Императорско и Краљевско Апостолско Величанство Император Аустро-Угарске и његова влада узимају на себе, са своје стране, да моћно подржавају престо и штите живот његовог краљевског височанства кнеза Николе против свију напада, који би му могли претити, било из унутрашњости

земље или с поља; уз то, дајући му сву своју потпору, моралну и материјалну, против свију превратничких покушаја, они гарантују трајност и непоколебљиву сталност династије Петровић његоша.

### ЧЛАН ДРУГИ.

Ако Аустроугарска у повољном моменту, покуша анектирати окупирани области Босне и Херцеговине, влада његовог краљ. височанства кнеза Црне Горе неће се томе противити и неће чак допустити, на своје земљишту, непријатељске манифестације ни икупљање ни образовање српских чета, које би имале намеру борити се против овог покушаја Аустроугарске.

Влада његовог императорског и краљевско-апостолског величанства императора Аустроугарске пристаје унапред, да призна титулу краља његовом краљевском величанству кнезу Црне Горе, Николи, кад он буде нашао за згодно и умесно да је себи присвоји; и настојаће код свију сила да нова краљевина буде призната.

### ЧЛАН ТРЕЋИ.

Црна Гора неће улазити, без претходног споразума са Аустроугарском владом, ни у каква посебне споразуме и погодбе са другим државама, а нарочито са Италијом, Русијом и Србијом. Али с обзиром на њене тесне сродничке везе са дворovima горе поменутих држава и на националне и историјске везе, које постоје између народа тих држава, влади његовог краљевског височанства кнеза Црне Горе оставља се пуна слобода да се претвара у тобожњем србизму и велико-словенизму, да јавно може тврдити да је под заштитом Русије и да вештачки представља пријатељство са Италијом, али с тим да извештава владу његовог императорског и краљевског апостолског величанства императора Аустроугарске о свима без разлике понудама и предлозима, који би јој били

учињени од стране горе поменутих држава.

Аустроугарска признаје и прима унапред личну одлуку његовог краљевског височанства кнеза Црне Горе, Николе, у питању о промени реда наследства књажевског, односно краљевског престола у Црној Гори. Уз то, влада његовог императорског и краљевског апостолског величанства издаваће по 365 хиљада круна његовом краљевском височанству кнезу Николи и његовим наследницима све докле буду вршили погодбе овога члана.

### ЧЛАН ЧЕТВРТИ.

Црна Гора признаје као сферу аустријских интереса Ново-Пазарски Санџак (изузевши округе Плава и Гусиња) и области Старе Србије, централну Албанију и Македонију.

Аустроугарска ће помагати црногор. влади да утврди свој утицај и своју надмоћност код племена северне Албаније, на простору од садашње турско-црногорске границе до ријеке Дрима.

(Свршиће се)

## НАРЕДБА ИЛИ ЖАЛБА

Цирих. — Маршал Хинденбург је упутио шефу главног штаба немачке војске ову дневну наредбу: Саопштавам оперативној војсци ову наредбу главног команданта: Последњих недеља појавила се потреба да извршимо нека ограничења и уштеде чак и у снабдевању војске. Иче се тога да се помогне отаџбини у овој тешкој економској борби. Тај је циљ постигнут захваљујући систематској једничкој уштеди и оданости и пожртвовањем официра и простих војника.

И поред ограничења и уштеда у снабдевању, нигде није наступило опадање у снази, ни најмање оклевање у вољи да се победи. Та одрицања су вршена добровољно, за своје жене, за своје родитеље и за своју децу а у исто време за отаџбину. Ја зато изјављујем своју захвалност војсци. Стари Бог најје нас напустио. Наредбујем вам да саопштите ову наредбу војсци. — Ваљем.

## ИЗЈАВА Г. КЛЕМАНСО

Лондон. — Г. Клемансо дао је ову изјаву дописнику „Дејли Експреса“:

„Ја сам стари пријатељ нашега народа. Увек сам волео код њега правичност у суђењу и

слободу акције; хоћу тиме да кажем да сам у напред знао у коме ћемо духу радити на конференцији.

Ви ћете видети према резултатима, да је наш труд био плодан.

Ја држим да је лорд Ландсдаун учинио грешку. Да је било могуће решити национална питања међународним договорима рат не би ни избио. А грех би био истицати да не треба тражити никакве наде, под изговором да нико није у стању да их да.

Часно завршити овај рат није ништа; оно што ја желим, то је да се обезбеди мир.

## ИЗВЕШТАЈ Г. ХАУЗА

Вашингтон. — Пуковник Хауз, шеф америчке мисије у Европи, вратио се са члановима мисије у Њујорк и под-

нео је извештај г. Лансину. У извештају се каже да је амерички утицај у Француској и Енглеској врло велики. Морал код војника и код становништва је сјајан.

На трима седмицама, конференција је постигла циљ, који је себи поставила а који се састојао поглавито у томе, да се саберу напори Савезника. Економска ситуација је била главни предмет дискусије.

Пуковник Хауз каже даље у своме рапорту да се конференција није бавила циљевима рата, пошто је немогуће предвидети, шта ће бити сутра. Завршујући, пуковник Хауз каже, да је искључиво до председника Вилсона, да одлучи о учешћу Америке на будућим савезничким конференцијама.

## ДАЛМАЦИЈА

Наш пријатељ из Далмације г. Н. Д. написао је једну кратку монографију о Далмацији, коју ћемо штампати на овом месту у целини. После кратког географског и историског прегледа Далмације у којој се налази више потребних података за разумевање полицијске борбе на Приморју са најкраћом квалификацијом наших националних бораца из Далмације.

I.

Кад се спустимо са врхова горе Велебита, југоисточног орајка Хрватске и њеног Приморја, над његовим последњим југоисточним падинама угледамо са ваздушних висина у долини, како се простира у доста широком ниском простору — Далмација. И путујући равном ваздушном линијом, над тим кршом, у правцу југоистока, с леве стране видимо високе Динарске Планине, које је деле од Босне поносне, а с десне далеко у мору стотине малих и великих острва.

Ова острва у већој и мањој удаљености од копна као да прате и штите њезин десни бок, попут малих и великих торпиљера, који у побочном кретању прате велике лађе.

И прате је та острва у најосетљивијем њеном делу, да би својим грудима заштитила њену пропаст у вековима, да би чврсто копно одбранила од беса морских валова, који траже у својим оргијама нежне стране морских жада, да их поткопају, разнесу и кроз

векове пренесу кругој обали. А где је опасност мања, где се дижу све више и више шљивне, где темељ — хрвк, камен-станац пркози сињем мору, тамо видимо све ређа и ређа острва, док на послетку у близини Дубровника, са последњим острвима: Мркраком и Бобаром, не ишчезају, а гола кршна далматинска обала ту откривених груд довикује Посејдону: „Ударај, витлај свој трозуб! Не бојим те се!“

Широки простор далматинског копна, који угледамо са Велебита, летећи к југоистоку, сужава се упоредо са губљењем острва све више и више, и посматрајући ту земљу са небеских висина, јурећи најмодернијим а и једним за Далмацију згодним превозним средством, добијамо осећај, који у нама буди мелодија, која се „морендо“ губи, док неосетно угане, а ми још чекамо на звуке. — Далматинско копно, према југу, исчезава пред високим планинама кршне Херцеговине и Црне Горе, док напослетку неприметно не угане у сени високог Ловћена и његових огранака, док се потпуно не изгуби у црногорском приморју код Спича.

Далмација је по свом географском положају наставак Босне и Херцеговине. Али без каквих веза са својим залеђем, она је осуђена и препуштена самој себи.

Територија далматинска има 13.000 четворних километара. Међу горским лавницама, који се нижу дуж Далмације, најватнија су: Динарске Планине, Мосор, Биокво и у јужној Далмацији горски лави-

као наставак херцеговачких и пригорских ланаца са највишим брдом у целој Далмацији — Орјеном.

Далмација силно оскудева рекама. Све њене реке сем Неретве извиру недалеко од мора, на самој далматинској територији и с тога се називљу приморчце.

Најсевернија је Зрмаља; — извири из горских ланаца, који се настављају на Велебит и после кратког живота умре у романтичном Новиградском заливу, у близини Обровца, под сеном гордог Вилебита и вестаје у мору, које је мртву извода у Морлашки канал, који дели далматинско острво Паг од хрватског приморја. Друга река Крка, која је на гласу због својих величанствених спадова код Скрадина, излива се у Шибенски залив.

Обе ове реке у сарадњи са морем дубоке су усекине направиле на овом делу Далмације и могу да послуже као природне ратне луке; — што давас и јесте Шибенски залив.

Крка код Скрадина има око седам водопада, која имају силну снагу. Маленим капталом могли би се ти падови искористити у индустријска предузећа; 40.000 коњских снага могу да се удвоструче.

Не мање је важна река Цетина, која извири у Динарским планинама, и протичући имотском крајином, увире у море код варошице Омиша, на 15 километара јужно од Сплета, и спуштајући се код Задварја стрмоглавце, просеца гудуре долећи Мосорски ланац од ланца горских који завршују са Блоквом.

Њен водопад код Задварја може да се уброји по својој снази међу најсилније на свету. Природна сила има 70.000 коњских снага, а вештачким регулисањем може да досегне до 140.000 коњских снага, тако да би се на основи ових снага могла подигнути електрична централа, која би снабдевала у свима потребама целу Далмацију електричном струјом.

Како пре споменуто, једна река, која није приморчца, је Неретва. Она извири у Босни и при свом доњем току код Метковића улази у Далмацију и ту је па до увра у море пловна и за пароброде са тонажом до 1500 тона. — Протиче кроз мочварне пределе, ради чега је цео тај крај маларичан.

Имамо још две речнице. Једна је у близини Сплета код Солина — Јадро, а друга Ожбла, вулгарно звана Ријека Дубровачка, које после кратког извора од два три километра улазе у море.

**САВЕТ ЗА МИР**

Женева. — Јављају из Беча: Приликом отварања аустроугарских Делегација поднет је један предлог у коме се тражи образовање једног савета за мир, у коме би биле представљене све народности у мо-

нархији. У овом савету било би 12 немаца, 10 Мађара, 10 Чехо-Словака, 7 Југословена, 5 Пољака, 3 Румуна и један Италијан.

У току дебате настала је права бура, кад је чешки посланик Станек, говорећи о праву народа да управљају собом, изјавио да је стварне ствари које постоје у Мађарској увреда за сваку цивилизацију.

**ПОЧЕТАК**

Лондон. — Из Амстердама телеграфину Морнинг Посту да је ратни суд већ донео неке пресуде о изгредима који су били у Келну. Досада су осуђена два радника, један на 5 година а други на шест месеца затвора. Први је оптужен за велеиздају а други за то што је саветовао радницима да не слушају наредбе. Оба ова радника су из странке социјалистичке мањине.

**СУКОБ НА МОРУ**

Лондон. — Први лорд адмиралитета Сер Ерик Гех саопштио је Доњем Дому да су један поморски транспорт, који је ишао из Скотске према Норвешкој, напали непријатељски бродови. У транспорту је била једна енглеска и пет неутралних лађа, укупно 8000 тона.

Лађе су пратиле две помоћне крстарнице »Патриц« и »Пелес« и четири наоружане шалупе.

Министар је додао да су се енглеске лађе упустиле у борбу са непријатељским бродовима. »Патриц« је погођен и потонуо је. На »Пелесу« један официр и три човека су погинули а двојица су рањени.

**ИЗ РУСИЈЕ**

Петроград. — Борба разних политичких странака превладала је у корист Уставотворне Скупштине, чији је углед врло велики у очима народа. Чернов, вођа социјал-демократске странке, у говору на једном збору изјавио је, да је Уставотворна Скупштина једина државна суверена власт. Чернов је оптужио јавности и Уставотворној Скупштини сраман мир, који су максималисти предложили Кајзеру и изјавио је, да је конгрес сељачких преставника одлучио да никакав закон неће бити усвојен, ако га претходно народ не одобри.

Говорник је, затим, рекао да Русија није збацила царев јарам, да понесе јарам Совјета и додао је, да ће се сви посланици, које је влада ухапсила, сматрати као присутни у Уставотворној Скупштини. Влада је решила да настави хапшење по-

сланика, који припадају странци кадета.

Париз. — Резултат избора за Уставотворну Скупштину у области на румунском фронту је овај: изабрани су 12 социјалиста, 3 максималиста и 4 Украјинца.

Париз. — Генерал Скандон, за кога је јављено да је извршио самоубиство у немачком главном штабу, убио се због тога, што није хтео да преговара о примирју. Он је био командант девете армије.

**НАСЛЕЂЕ АУСТРИЈЕ**

Париски професор Жан Брин пише о будућности аустроугарске монархије:

»Две су ствари извесне: Француска ће из овога рата изаћи територијално увећана и морално ојачана, а Аустроугарска, ма каква била њена судбина, биће из основа измењена.

Ја ово не тврдим на празно, већ ослањајући се на факта, која се налазе у књизи Еђена Фуриола. А књига: »Наслеђе Аустрије« врло је добро информисана.

Осим тога је несумњиво да ће Пољска постојати. А то смо ми, Французи, од вајкада желели, како би била прагма задовољена. Пољска је данас потпуно зрела да може сама образовати једну велику демократску државу, чији би задатак био, да нас штити од Истока и да бди над германским државама, које су још доста далеко од једног искреног политичког препорођаја.

Фуриол тај нарочите симпатије према Чесима. Глава у његовој књизи под именом: »Краљевина Галиција« једна је од најдубљих и најлепших.

Жалали и једнодушни отпор чешкога блока према садашњој бечкој влади, доказује да ће Чешка остати непомирљива.

О историјској седници, која је одржана у Рајхсрату 17. маја ове године, каже Фуриол: »Ово је један од најважнијих политичких аката у овоме рату, где Словени са Чесима на челу стварају читаву узбуну у аустријској царевини и натерују аустријску владу на повлачење«. Тада је не само манифестовано јединство Чеха већ је откривена и душевна снага свих Југословена у двојној монархији и њихове аспирације за уједињењем.

После овега рата, да би могла постојати живети, Аустроугарска мора бити из основе измењена. То је та иста неизбежна потреба која је, без сваке сумње, и цару Карлу диктовала идеју да треба ослободити хиљаде политичких криваца, који труну по аустријским затворима.

**КРУПОВА ПРОПАГАНДА**

Женева. — Крупова фабрика основала је у Луцерну филијал под именом »Друштво металуршке фабрике Атур Кууп« са капиталом од 50 милиона круна. Циљ је тога у дружења да купује и експлоатише трговине, мајдане и фабрике као и да врши продају муниције и ратног материјала. Особе тога удружења састављају три стотина Немаца из Немачке.

**ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ**

**ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ**

Увајамна акција двеју артилерија на десној обали Мезе и области Мертона. Немци су безуспешно покушали један прелаз у шуми Корисер. Увече 9. децембра немачки авиони бацили су око 40 бомба на Дејкерк и његова предграђа. Један грађанин је убијен а три је рањено, од којих је једна жена и једно дете.

**ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ**

Ноћас смо одбили нападе у близини пута Бапом — Камбре, источно од Монши-ле Пре и југоисточно од Армантиера. Наши су аероплани тукли из митраљеза непријатељску пешадију у рововима. Избачено је више хиљада метака.

У ваздушним борбама оборили смо четири непријатељска апарата. Чим је пала ноћ наши су аероплани постали

врло активни, бомбардујући аеродроме ноћне авијатике, и једну важну жељезничку станицу, где је примећена живост. Сви су се наши апарати вратили неповређени.

Фронт у Палестини. — Генерал Аленби јавља: 7 децембра наше су трупе прешле Нарелеју на сплавовима и мостовима и заузеле Курбе Хадран, Шеик Муарнис, Телерексит и доцније Ел Макрас. Задобили смо 305 заробљеника, од којих су 11 официри, и запленили 10 митраљеза.

Друге трупе су освојиле Расезенби, две миле североисточно од Бетаниа, заробивши 30 војника и запленивши 2 митраљеза. Одбијена су три непријатељска противнапада.

**НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ**

ЦИРИХ. — Лист »Анпајгер« који излази у Есену, јавља да су француски и енглески авијатичари бомбардовали Фриул.

ЛОНДОН. — Агенција Рајтер јавља да су аустријске трупе пренете на западни фронт. Ове су трупе под командом маршала Кробатина.

ЖЕНЕВА. — Стара револуционарка Брешковска, баба револуције, ухапшена је по наредби Лењина и Троцког као непријатељ нове владе.

ЊУЈОРК. — Г. Жисеран, француски амбасадор, предао је председнику Вилзону медаљу, коју му је подарио француски народ за спомену на ступање Сједињених Држава у рат.

ЖЕНЕВА. — Сазнаје се из Петрограда да је Црвена Гарда ухапсила Режвеновог, секретара бившег председника владе Штурмера, и поред његове изјаве лојалности новој влади.

ЦИРИХ. — Граф Чернин и Килмен стагли су у Брест Литовск са мандатом да преговарају са руским делегатима.

ПЕТРОГРАД. — Листво мисле да ће делегати за коначне преговоре изабрати неку неутралну варош, вероватно Цирих.

ЛОНДОН. — »Свенска Дагебладет« јавља да је у Килу потпуно уништена једна немачка фабрика муниције. Било је врло много мртвих.

КОПЕНХАГЕН. — Једна немачка помоћна крстарница наишла је на мину јужно од Сунда. Она је одмах потонула

и ако су јој торпиљери одмах притекли у помоћ. Не зна се судбина посаде.

ЊУЈОРК. — Бугарски посланик у Вашингтону умолио је министру спољних послова, да се посланица председника Вилзона дословно пошаље бугарској влади.

ПАРИЗ. — Иследник Дрио испитао је бившег директора »Журнала« сенатора Ембера и известио га, да га је оптужио за саучесништво и трговање са непријатељем, заједно са Леноаром и Десушом, као и за покушаје преваре.

Њујорк. — Пројекат за вехрану Швајцарске, који је поднела секција за блокаду, усвојен је од Савезничке конференције и потписан у Паризу, и то од делегата Сједињених Држава г. Мек Корика и од делегата швајцарске владе г. Кајеа и Кроле-Ручна. То је први споразум ове врсте између Америке и једне неутралне владе.

БЕРН. Претходни преговори почели су у Брест Литовску. Дефанзивни преговори биће у Петрограду кроз неколико дана. У сваком случају дискусија се неће продужити даље од 27. децембра.

ЦИРИХ. — Једна нота аустријске владе каже да њена представници у Брест Литовску воде претходне разговоре за припрему преговора за припреме преговора Али ови разговори не обавезују аустроугарску владу.

ШВАБ ГЛАСИ  
Српско Трговачко Друштво  
Улица Александра Великог број 4, обавља све банкарске, трговачке и транспортне послове. Препоручује нашем свету, да се користи услугама ове новчане установе за све своје послове. Врши та својој благајни размену свих новчаних монета по повољним дневним курсевима. 6—10